

آشنایی با اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه‌آن)

Association of South East Asian Nations (ASEAN)

(قسمت سوم)

اشاره:

اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا (آسه‌آن) متشکل از کشورهای برونئی، اندونزی، لائوس، مالزی، میانمار، فیلیپین، سنگاپور، تایلند و ویتنام که از سال ۱۹۶۷ تشکیل شده است. در خصوص مسایل گوناگون از جمله اقتصادی، بازرگانی، سیاسی، اجتماعی و امنیتی فعالیت دارد و ترتیبات همکاری میان اعضا و نیز دیگر کشورها و بلوک‌های اقتصادی را از طریق مذاکره، مشخص و تبیین می‌کند.

در شماره‌های گذشته با نحوه شکل‌گیری و نیز ترتیبات تجاری کشورهای عضو آسه‌آن آشنا شدیم. در این شماره با موضوع امنیت در منطقه و نیز در حوزه اقیانوس آرام و عوامل اثرگذار بر آن و نیز روابط «آسه‌آن» با اتحادیه اروپا آشنا می‌شویم.

امنیت	خود و نیز با کشورهای دیگر داشته باشند و مسایل مذکور را مورد بحث و بررسی قرار دهند.	جمهوری خلق چین، ویتنام، تایوان، برونئی، مالزی و فیلیپین است.
رهبران کشورهای عضو اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا در ژانویه ۱۹۹۲ با تأکید بر همکاری بیشتر در زمینه مسایل امنیتی داخل گروه، توافق کردند کنفرانس‌هایی در سطح معاونان وزرای خارجه درخصوص مباحث مربوط به امنیت منطقه «آسه‌آن»، مذاکراتی در بین	در بیانیه اجلاس وزیران «آسه‌آن» در ژوئیه ۱۹۹۲، اتخاذ راه‌حلی صلح‌آمیز برای حل منازعه مربوط به جزایر «اسپراتلی» (Spratly) در جنوب دریای چین درخواست شد. جزایر «اسپراتلی» مورد ادعای	را اعلام و تبیین کرد که جزایر «اسپراتلی» به آب‌های چین تعلق دارند.
	وزیران خارجه «آسه‌آن» اجرای یک قانون بین‌المللی را برای جنوب دریای چین پیشنهاد کردند که باید	

می‌کرد، پیشنهاد کرد که «آسه‌آن» به‌طور رسمی یک سیاست «تعهد انعطاف‌پذیر» را بپذیرد.

در همین حال نگرانی‌های موجود در خصوص محدودیت‌های مستمر تحمیلی از سوی مقامات میانمار بر فعالان سیاسی، موجب خدشه‌دار شدن روابط «آسه‌آن» با شرکای مذاکره‌کننده خود شده بود. به همین جهت پیشنهاد شد، در مورد امور اجرایی کشورهای عضو که بر کشورهای همسایه اثر می‌گذارد، مذاکره شود. اما این پیشنهاد رد شد و وزیران امور خارجه «آسه‌آن» توافق کردند که تفسیر محدودتری موسم کردند به «عمل متقابل فزاینده» را پی بگیرند و باب مذاکره را در داخل «آسه‌آن» بگشایند.

اجلاس منطقه‌ای «آسه‌آن» ARF
در اجلاس وزیران خارجه «آسه‌آن» که در ژوئیه ۱۹۹۳ برگزار شد، مایل امنیتی داخل منطقه مورد بحث قرار گرفت و قرار شد که کشورهای عضو در این زمینه‌ها همکاری کنند.

در اجلاس غیررسمی منطقه‌ای «آسه‌آن» در سال ۱۹۹۴، علاوه بر کشورهای عضو، نمایندگان استرالیا، کانادا، جامعه اروپا، ژاپن، کره جنوبی، نیوزیلند و آمریکا و نیز جمهوری خلق چین، لائوس، پاپوآگینه‌نو، روسیه و ویتنام شرکت داشتند.

این پیمان در ضمن مناطق محروم اقتصادی برون‌ساحلی هر کشوری را دربرمی‌گرفت.

قرار بود این پیمان با صحنه‌گذاری تمامی طرف‌های ذریبط، ساخت یا انبارسازی سلاح‌های هسته‌ای در داخل منطقه را منع کند.

قرار بود امضاکنندگان به‌طور مستقل تصمیم بگیرند که آیا بازدیدهای از بندر و حمل و نقل سلاح‌های هسته‌ای از سوی قدرت‌های خارجی از طریق آب‌های منطقه‌ای را مجاز بدانند یا خیر.

این پیمان در ۲۷ مارس ۱۹۹۷ به اجرا گذارده شد. مقامات ارشد «آسه‌آن» تا زمان ایجاد یک کمیته دائم نظارت، خود مأمور نظارت بر اجرای مفاد پیمان شدند.

وزیران خارجه «آسه‌آن» در ژوئیه ۱۹۹۷ بار دیگر بر تعهد خود نسبت به اصل عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر تأکید ورزیدند.

با این حال، تلاش گروه در کامبوج نشان‌دهنده تغییر مهمی در سیاست این کشورها در خصوص مداخله «سازنده» بود، دخالتی که از سوی معاون نخست‌وزیر مالزی در به رسمیت شناختن وابستگی متقابل فزاینده در منطقه، پیشنهاد شد.

وزیر خارجه تایلند در اجلاس وزارتی ژوئیه ۱۹۹۸ ضمن آنکه هم‌تای فیلیپین‌اش از وی حمایت

بر مبنای اصول مندرج در پیمان «دوستی و همکاری» باشد.

در کنفرانس وزارتی بعدی، «آسه‌آن» از آمریکا خواست که حضور نظامی خود را در منطقه به‌منظور تلافی و جبران عزیمت نیروهایش از فیلیپین، حفظ کند.

آمریکا این تعهد را پذیرفت که موازنه امنیتی را در جنوب شرقی آسیا حفظ کند. با این حال، مسأله حاکمیت جزایر «اسپراتلی» لاینحل باقی ماند و ناآرامی‌های منطقه در اوایل ۱۹۹۵ به اوج رسید. علت این امر نیز اشغال بخشی از قلمرو منازعه از سوی چین بود.

انتظار می‌رفت دستیابی و الحاق ویتنام به «آسه‌آن» در ژوئیه ۱۹۹۵ که تمامی مدعیان جزایر «اسپراتلی» را به غیر از چین و تایوان در اتحادیه کشورهای جنوب شرقی آسیا گردهم آورد، موجب تحکیم موضع «آسه‌آن» در به مذاکره گذاشتن یک راه‌حل چندجانبه در مورد جزایر شود.

سران دولت‌های «آسه‌آن» در دسامبر ۱۹۹۵ در بانکوک گردهم آمدند و مبادرت به امضای پیمانی در جهت ایجاد منطقه آزاد سلاح‌های هسته‌ای جنوب شرقی آسیا (SEANWFZ) کردند.

این پیمان به امضای کشورهایمانند کامبوج، میانمار و لائوس نیز رسید.

در اولین نشست رسمی اجلاس منطقه‌ای در ژوئیه ۱۹۹۴ که در پی اجلاس وزیران خارجه «آسه‌آن» در بانکوک برگزار شد، توافق گردید که اجلاس منطقه‌ای به‌طور سالانه برگزار شود.

در اجلاس بعدی که در اوت ۱۹۹۵ در برونی برگزار شد، چارچوب فعالیت آینده اجلاس منطقه‌ای «آسه‌آن» تبیین شد که سه محور اصلی، افزایش اعتمادسازی (شامل مدرسانی در وقت بلایا و فعالیت‌های صلح‌جویانه)، توسعه دیپلماسی پیشگیرانه و بررسی جزئیات رهیافت‌های منجر به درگیری داشت.

در این اجلاس تصریح شد که اجلاس منطقه‌ای «آسه‌آن» در مرحله مقدماتی اجرای برنامه‌های اعتمادسازی است. وزیران خارجه حاضر در این اجلاس ضمن پاسخ به درخواست چین درخصوص عدم بحث صریح درباره جزایر «اسپرانتلی»، در مورد ادعاهای چندجانبه مربوط به حاکمیت در منطقه ابراز نگرانی کردند و در بیانیه دیگری خواستار پایان دادن فوری به انجام آزمایش‌های هسته‌ای در منطقه شدند.

در آن زمان آزمایش‌های هسته‌ای فرانسه در جنوب اقیانوس آرام انجام می‌شد.

سومین جلسه منطقه‌ای «آسه‌آن» که در ژوئیه ۱۹۹۶ برگزار شد و برای اولین بار هند و میانمار در آن شرکت داشتند، در خصوص یک سری معیارها و اصول رهنمودی برای توسعه آینده گروه توافق کرد.

به ویژه، تصمیم گرفته شد که اجلاس منطقه‌ای «آسه‌آن» فقط به کشورهای اجازة حضور در اجلاس را بدهد که نفوذ مستقیم بر صلح و امنیت منطقه شرق آسیا و اقیانوس آرام دارند.

این اجلاس از تلاش‌های کلیه مدعیان بر مناطق جنوب چین در جهت حل هر گونه منازعاتی برطبق مقررات بین‌المللی حمایت کرد و اهمیت پایان دادن به تمامی آزمایش‌های سلاح‌های هسته‌ای در منطقه را مورد تصدیق قرار داد.

در اجلاس منطقه‌ای «آسه‌آن» که در ژوئیه ۱۹۹۷ تشکیل شد، پیشرفت حول دو محور نخست فعالیت اجلاس از طریق ساختار گروه‌ها و اجلاس کاری داخلی بررسی شد.

بررسی مایل امنیتی در منطقه از سوی اجلاس تحت‌الشعاع نگران‌هایی در مورد وضعیت سیاسی کامبوج قرار گرفت و در اجلاس مذکور توصیه شد از مداخله «آسه‌آن» در بازگرداندن ثبات به آن کشور حمایت شود.

میانمار و لانوس برای نخستین بار در اجلاس منطقه‌ای شرکت کردند. در ضمن به مغولستان اجازه داده شد برای اولین بار در اجلاس شرکت کنند. در این اجلاس، آزمایش‌های سلاح‌های هسته‌ای در منطقه محکوم شد، ولی این اجلاس از انتقاد صریح به‌ویژه از هند و پاکستان به‌عنوان دو کشور درگیر در این قضیه، خودداری کرد.

روابط خارجی

□ اتحادیه اروپا: در مارس ۱۹۸۰ یک توافقنامه همکاری بین کشورهای عضو «آسه‌آن» و جامعه اروپا امضا شد (جامعه اروپا در اول نوامبر ۱۹۹۳ تجدید ساختار شد و به اتحادیه اروپا معروف شد) هدف از انعقاد این توافقنامه، تحکیم روابط تجاری موجود و افزایش همکاری در محورهای علمی و کشاورزی بود.

یک کمیته مشترک همکاری در ماه نوامبر ۱۹۸۰ تشکیل جلسه داد و از آن به بعد سالانه تشکیل شد. در جلسه سال ۱۹۸۰ برنامه همکاری علمی و فناوری تنظیم شد و برنامه‌هایی برای افزایش تماس‌هایی بین صاحبان صنایع از دو منطقه تصویب و در مورد تأمین مالی طرح‌های منطقه‌ای «آسه‌آن» از سوی جامعه اروپا توافق شد.

در دسامبر ۱۹۸۳ «شورای بازرگانی آسه آن و جامعه اروپا» آغاز به کار کرد. هدف از آن، تشکیل اجلاسی با شرکت نمایندگان بازرگانی دو منطقه و تعیین هویت طرح‌های مشترک بود. از آن زمان به بعد سه شورای اطلاعات بازرگانی اروپایی در کشورهای مالزی، فیلیپین و تایلند به منظور افزایش همکاری بخش خصوصی تشکیل شد. اولین اجلاس وزیران امور اقتصادی «آسه آن» و کشورهای عضو جامعه اروپا در اکتبر ۱۹۸۵ برگزار شد.

در سال ۱۹۸۶ یک گروه مشترک از کارشناسان تجاری ایجاد شد تا مشکلات دستیابی به بازارهای «آسه آن» و موضوع‌های مشابه را بررسی کند و کمیته‌های مشترک سرمایه‌گذاری در سال ۱۹۸۷ در تمامی پایتخت‌های کشورهای عضو «آسه آن» ایجاد شدند.

جامعه اروپا در دسامبر ۱۹۹۱ رهنمودهای جدیدی را در خصوص توسعه همکاری، افزایش کمک به آسیا و همچنین ایجاد تغییری در نوع کمکی که به کشورهای عضو «آسه آن» ارائه می‌شود، پذیرفت و بر مآله آموزش، علوم و فناوری و

سرانجام سرمایه‌گذاری با قبول مخاطره (ریسک) بیش از کمک برای عمران روستایی، تأکید کرد.

«آسه آن» و جامعه اروپا در اکتبر ۱۹۹۲ درخصوص افزایش مبادلات تجاری بین مناطق و سرمایه‌گذاری فیما بین توافق و بیانیه مشترکی را در حمایت از حقوق بشر منتشر کردند.

این توافق به رغم تهدید پرتغال در وتوی آن به نشانه اعتراض به کشتار تظاهرکنندگان در تی‌مور شرقی از سوی نیروهای امنیتی اندونزی در نوامبر ۱۹۹۱ حاصل شد.

مقامات ارشد «آسه آن» و اتحادیه اروپا در ماه مه ۱۹۹۵ بر ابتکار عملی برای تشکیل اجلاس آسیا - اروپا (ASEM) صحه گذاشتند. این ابتکار عمل به منظور تحکیم روابط بین دو منطقه اقتصادی بود.

گروهی از مقام‌های ارشد «آسه آن» و اتحادیه اروپا در ماه اکتبر ۱۹۹۵ برای بررسی سمت و سوی آینده روابط دو طرف ایجاد شد.

در نوامبر ۱۹۹۶ برنامه مبادله مدیران میانی «آسه آن» و اتحادیه اروپا به عنوان بخشی از تلاش‌ها جهت افزایش همکاری و تفاهم

بین بخش‌های صنعتی و بازرگانی در هر دو منطقه آغاز شد.

در فوریه ۱۹۹۷ یک اجلاس وزارتی در سنگاپور برگزار شد. این اجلاس به رغم اختلاف‌های جاری در مورد حقوق بشر (به‌ویژه اعطای وضعیت عضویت کامل به میانمار و اوضاع تی‌مور شرقی که مانع عقد توافقنامه جدید همکاری شد)، مبادرت به انتشار یک بیانیه مشترک نهایی کرد و به موجب آن دو طرف ملزم و متعهد به تقویت همکاری و گفت‌وگو در مورد اقتصاد بین‌الملل و تجارت دوجانبه، مسایل امنیتی و اجتماعی شدند. در ضمن پروتکلی در مورد توافقنامه همکاری سال ۱۹۸۰ امضا شد که به موجب آن مشارکت ویتنام در روند مذاکره عملی شد.

تشکیل جلسه کمیته همکاری مشترک در نوامبر ۱۹۹۷ به تعویق افتاد و سپس لغو شد. علت لغو جلسه منازعه مربوط به مشارکت میانمار در جلسه به عنوان ناظر بود.

توافقنامه سازشی که مقامات میانمار را مجاز به شرکت در جلسات به عنوان ناظر می‌کرد، در نوامبر ۱۹۹۸ به امضا رسید.

دومین اجلاس آسیا - اروپا در آوریل ۱۹۹۸ برگزار شد.

ادامه دارد ..